

Araştırma / Original article**Ebeveyne ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Gözden Geçirilmiş Formunun psikometrik açıdan değerlendirilmesi ve ergenlik depresyonu ile ilişkisi****Mesut YAVUZ,¹ Nuray YÜKSEL,² Burcu GÖKSAN YAVUZ³****ÖZ**

Amaç: Bağlanma kuramı, ruh sağlığı alanında en önemli kuramlarından birisidir ve bağlanma sorunları çok sayıda ruhsal bozukluğun gelişiminde rol oynamaktadır. Bu çalışmada Ebeveyne ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Gözden Geçirilmiş Formunun (EABE-G) 15-17 yaşları arasındaki ergenlerde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ebeveyn ve arkadaş bağlanma kalitesi ile ergenlik depresyonu ilişkisinin de incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmaya %42'si (n=273) erkek, %58'i kadın (n=377), 650 ergen alınmıştır. Araştırmada EABE-G ve Çocuklar için Depresyon Ölçeği (ÇDÖ) kullanılmıştır. EABE-G için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. EABE-G, iki ay sonra katılımcılara tekrar uygulanmış ve test-tekrar test korelasyonları incelenmiştir. EABE-G ile ÇDÖ arasındaki korelasyon ilişkisi Pearson momentler çarpımı korelasyon testi ile analiz edilmiştir. EABE-G ebeveyn ve arkadaş bağlanma puanları ile yaş ve cinsiyetin, depresyon üzerine etkisi ikili lojistik regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Türkçe EABE-G'nin tek faktörlü çözüme uygun olduğu görülmüştür. EABE-G ebeveyn ve arkadaş bağlanma ölçeklerinin Cronbach alfa değerleri 0.889 olarak bulunmuştur. Uyum indeksleri kabul edilebilir sınırlarda çıkmıştır (ebeveyn bağlanma: $\chi^2/sd=3.18$, GFI: 0.911, AGFI: 0.900, CFI: 0.924, RMSEA: 0.074, RMR: 0.032; arkadaş bağlanma: $\chi^2/sd=2.96$, GFI: 0.903, AGFI: 0.909, CFI: 0.901, RMSEA: 0.075, RMR: 0.044). EABE-G test-tekrar test korelasyon katsayıları güçlüdür. EABE-G ebeveyn ve arkadaş bağlanma ölçekleri ve ÇDÖ puanları arasında negatif yönlü anlamlı korelasyon görülmüştür. İkili lojistik regresyon analizi yaş, ebeveyn ve arkadaş bağlanma puanlarının depresyon gelişimini anlamlı ölçüde yordadığını göstermiştir. **Tartışma:** Türkçe EABE-G, 15-17 yaşları arasındaki ergenlerde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracıdır. Depresif belirtiler bulunan ergenlerde aile ve arkadaş çevresi ile ilişkili bağlanma sorunlarının değerlendirilmesi önemlidir. (*Anadolu Psikiyatri Derg* 2018; 19(Ek sayı.2):72-79)

Anahtar sözcükler: bağlanma, depresyon, ergen, psikometri

Examining the psychometric properties of the Turkish inventory of parent and peer attachment revised (T-IPPA-R) and the associations between T-IPPA-R and adolescent depression

ABSTRACT

Objective: Attachment theory is one of the essential theories in mental health field, and attachment problems play significant role in development of several mental problems. The aim of this study is to investigate the psychometric properties of the Turkish inventory of parent and peer attachment revised (T-IPPA-R) in an adolescents aged between 15 and 17. The associations between quality of parent and peer attachment and the adolescent depression

¹ Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Uzmanı, Fransız Lape Hastanesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Kliniği; İstanbul Aydın Üniversitesi Psikoloji ABD, İstanbul

² Psikolog, İstanbul Aydın Üniversitesi Psikoloji ABD, İstanbul

³ Doç. Dr., Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri ABD, İstanbul

Yazışma adresi / Correspondence address:

Doç. Dr. Burcu GÖKSAN YAVUZ, Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri ABD, İstanbul

E-mail: burcu.yavuz@acibadem.edu.tr

Geliş tarihi: 20.08.2018, Kabul tarihi: 07.10.2018, doi: 10.5455/apd.5031

Anatolian Journal of Psychiatry 2018; 19(Suppl.2):72-79

will also be investigated. **Methods:** In this research, 650 adolescents consisting of 42% males ($n=273$), and 58% females ($n=377$) were included. T-IPPA-R, and child depression inventory (CDI) were used. Exploratory and confirmatory factor analysis were performed for T-IPPA-R. Two months after the first evaluation, T-IPPA-R was readministered to participants, and correlation coefficients between test-retest scores were investigated. The correlations between parent and peer parts of T-IPPA-R and CDI were analyzed with Pearson-product moment correlation test. The influence of T-IPPA-R parent and peer attachment scores, age and gender on depression were tested with binary logistic regression analysis. **Results:** T-IPPA-R has one factor solution. The Cronbach's alpha value of both parent and peer part of T-IPPA-R was 0.889. The goodness of fit indexes were in acceptable ranges (parent attachment: $\chi^2/sd=3.18$, GFI: 0.911, AGFI: 0.900, CFI: 0.924, RMSEA: 0.074, RMR: 0.032; adolescent attachment: $\chi^2/sd=2.96$, GFI: 0.903, AGFI: 0.909, CFI: 0.901, RMSEA: 0.075, RMR: 0.044). The correlation coefficients between test-retest evaluations of T-IPPA-R were strong. There were significant negative correlations between the parent and peer part of T-IPPA-R and CDI scores. Binary logistic regression analysis revealed that age, and parent and peer attachment scores significantly predict the depression. **Discussion:** T-IPPA-R is a reliable and valid measure in adolescents aged between 15 and 17. Considering the adolescents presenting with depressive symptoms, it is significant to evaluate the attachment problems between the adolescents and their parents and friends. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2018; 19(Suppl.2):72-79)

Key words: bonding, depression, adolescent, psychometric

GİRİŞ

Bağlanma, bireyin duygusal, bilişsel ve toplumsal gelişiminde önemli bir kavramdır. Bowlby bağlanmayı, çocuğun bakım veren kişiye karşı geliştirdiği güçlü duygusal bağ olarak tanımlamıştır.¹ Ainsworth ve Bell, çocuğun birincil bakım verenden uzak kaldığında verdiği tepkileri gözleyerek güvenli ve güvensiz bağlanma stillerini tanımlamışlardır.² Özellikle yaşamın ilk dönemlerinde birincil bakım vereni tarafından, fiziksel ve duygusal gereksinimleri yerinde karşılanan çocuklar güvenli bağlanma stilleri geliştirmektedir. Birincil bakım verenler çocuğun ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalırsa, istismar, ihmal gibi tablolar söz konusuysa bağlanma stilleri güvensiz yönde gelişebilmektedir.^{3,4}

Ergenlik çocukluktan erişkinliğe geçişle birlikte, bireyde önemli fiziksel, duygusal, bilişsel ve toplumsal değişimlerin ortaya çıktığı ve ruhsal-toplumsal streslerin yoğunlaştığı bir dönemdir.⁵ Güvenli bağlanma stili, ruhsal bozukluklardan koruyucu etkiye sahipken; güvensiz bağlanma stili ergenlikte depresyon, anksiyete bozuklukları,⁶ davranım bozuklukları,⁷ intihar⁸ ve intihar dışı kendine zarar verme davranışı,⁹ madde kullanım sorunları,¹⁰ problemlili internet kullanımı,¹¹ dissosiyatif bozukluklar¹² ve yeme bozukluklarının¹³ ortaya çıkma olasılığını artırmaktadır.

Literatür incelendiğinde ergenlikte bağlanma stillerinin değerlendirilmesinin ruhsal patolojilerin ortaya çıkış nedenlerini daha iyi anlamamızda büyük önem taşıdığı görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye'de ergenlik dönemine ilişkin kullanılabilecek bağlanma ölçekleri henüz az sayıdadır. Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri (EABE) Kısa Formu, ergenlik dönemi

bağlanma özelliklerini değerlendirmede sıklıkla kullanılan bir ölçektir.^{14,15} EABE Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Günaydın ve arkadaşları¹⁶ tarafından yapılmıştır. Bununla birlikte Türkçe EABE Kısa Formunun arkadaş bağlanma kısmının psikometrik özellikleri güçlü bulunmamıştır ve ölçeğin ebeveyn bağlanma kısmı kullanılmaktadır.¹⁶

Ergenlik döneminde yaşlılarla olan ilişkilerin ne kadar önemli olduğu düşünüldüğünde, ebeveynlere bağlanmaya ek olarak arkadaş bağlanmasını da değerlendirebilecek bir ölçeğin ülkemizde kullanılabileceğinin, akademik ve klinik alanda çalışan ruh sağlığı profesyonellerine çok faydalı olabileceğini düşünmekteyiz. Bu bilgiler ışığında, araştırmamızda Gullone ve Robinson¹⁷ tarafından geliştirilen Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Gözden Geçirilmiş Formunun (EABE-G) psikometrik özellikleri incelenmiştir. Buna ek olarak EABE-G'nin ebeveyn ve arkadaş bağlanma puanlarının, yaş ve cinsiyetin ergenlik döneminde depresyon düzeyi ile ilişkisinin incelenmesi de amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Katılımcılar ve işlem

Bu araştırmaya İstanbul ilinden iki liseden 15-17 yaşları arasında 650 ergen alınmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %42'si erkek ($s=273$), %58'i ($s=377$) kadındı. Yedi katılımcı (dört kadın, üç erkek) çalışma devam ederken ölçekleri tamamlamak istemediklerini belirtmiş ve istatistiksel analiz dışında bırakılmıştır. Sekiz katılımcı (üç kadın, beş erkek) ölçekleri eksik doldurduğu görüldüğü için istatistiksel analize dahil edilmemiştir. Sonuç olarak istatistiksel analiz 635 katılımcının verileri ile yapılmıştır. Erkeklerin yaş

ortalaması 15.91 ± 1.10 , kadınların yaş ortalaması 15.94 ± 1.24 idi. Katılımcılar 3 Ekim 2017 - 30 Aralık 2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma öncesi EABE-G'nin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapmak için özgün ölçeği geliştiren araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır. Bir çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı EABE-G'yi Türkçeye çevirmiş ve bir erişkin ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı tekrar İngilizce çevirisini yapmıştır. Özgün ölçek ile Türkçe çeviri arasında anlam bozulmaları olan maddeler incelenmiş ve bu maddeler için Türkçe-İngilizce çevirileri tekrarlanmış ve araştırmada kullanılacak Türkçe EABE-G'nin en son haline ulaşılmıştır. Araştırma öncesinde İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Araştırma öncesinde İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvurulmuş ve okullar İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izinler doğrultusunda okul müdürlükleri ile görüşülerek seçilmiştir. Araştırmanın amacı ve yöntemi ergenler ve ailelerine açıklanmış, araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine ilişkin sözel ve yazılı onamları alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekleri doldurmak için katılımcılara 40 dakikalık süre verilmiştir ve katılımcılar ölçekleri araştırmacının gözetiminde doldurmuşlardır.

Ölçekler

Sosyodemografik Veri Formu: Katılımcıların yaş, cinsiyet, ailelerinin aylık gelir düzeyi gibi sosyodemografik verilerini ergen ve ailelerinden öğrenmek için araştırmacılar tarafından oluşturulmuş form kullanılmıştır.

Ebeveyne ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Gözden Geçirilmiş Formu (EABE-G): EABE-G Gullone ve Robinson¹⁷ tarafından çocuk ve ergenlerin bağlanma stillerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. EABE-G ebeveyn ölçeği 28, arkadaş ölçeği 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler '3-Her zaman doğru, 2-Bazen doğru, 1-Hiç doğru değil' olarak puanlanır. Ebeveyn bağlanma ölçeğinde 3, 5, 7, 9, 10, 12, 12, 15, 18, 19, 22, 25 ve 27 numaralı maddeler, arkadaş bağlanma ölçeğinde 4, 9, 10, 11, 18, 22, 24 numaralı maddeler ters kodlanır. Özgün EABE-G güven (Örneğin, 'Annem ve babama güvenirim'), iletişim (Örneğin, 'Annem ve babama sorunlarım ve sıkıntılarımı anlatırım') ve yabancılaşma (Örneğin, 'Evde pek ilgi görmüyorum') alt boyutlarından oluşmaktadır. Toplam bağlanma puanları hesaplanırken yabancılaşma boyutu ters kodlanıp toplam puana katılmaktadır. EABE-G'de alınan toplam puanların artması güvenli bağlanma stilini işaret etmektedir. Özgün

EABE-G'nin Cronbach alfa değerleri ebeveyn güven, iletişim ve yabancılaşma için sırasıyla 0.78, 0.82, 0.79; arkadaş güven, iletişim ve yabancılaşma için sırasıyla 0.86, 0.72, 0.69 olarak bulunmuştur.¹⁷

Çocuklar için Depresyon Ölçeği (ÇDÖ): Çocuk ve ergenlerde depresyonu değerlendirmek için yaygın olarak kullanılan ÇDÖ, Kovacs¹⁸ tarafından geliştirilmiştir. Türkçe ÇDÖ'nün geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Öy¹⁹ tarafından yapılmış ve Cronbach alfa değeri 0.819 olarak bulunmuştur. ÇDÖ, üçlü Likert tipi derecelendirilen, 27 maddeden oluşan bir öz bildirim ölçeğidir. Maddeler doğruluk derecesine göre 0, 1, 2 olarak puanlanmaktadır. Ölçekten en fazla 54 puan alınabilmektedir ve yüksek puanlar daha ciddi depresyon belirtilerini işaret etmektedir. Kesme puanı 19 olarak bulunmuştur.²¹

İstatistiksel analiz

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Windows 24 ve Lisrel 9 programları kullanılarak analiz edilmiştir. Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Türkçe EABE-G'nin faktör yapısını belirlemek için açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Özgün ölçeğin yapı geçerliliğinin Türk örneklem üzerinde toplanan veriler ile uyum sağlayıp sağlamadığını belirlemek üzere doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. EABE-G'nin uyum indeksleri Lisrel programı ile değerlendirilmiştir. EABE-G'nin içsel tutarlılığını değerlendirmek için Cronbach alfa değeri hesaplanmıştır. Sıklık ve ortalama değerler hesaplanmıştır. Katılımcıların yaş ve ölçek ortalamalarını belirlemek ve bu değişkenlerin cinsiyetler arasında istatistiksel karşılaştırmasını belirlemek için erkek ve kadın katılımcıların ölçek puan ortalamaları bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılmıştır. EABE-G ebeveyn ve arkadaş bağlanma ile ÇDÖ puanları arasındaki korelasyonlar Pearson momentler çarpımı korelasyon testi ile analiz edilmiştir. EABE-G'nin farklı zamanlarda benzer sonuçlar verme gücünü değerlendirmek için 450 ergene iki ay sonra tekrar ulaşılmış, EABE-G tekrar uygulanmış ve korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Ebeveyn ve arkadaş bağlanma puanları, cinsiyet ve yaşın depresyon düzeyine etkisi ikili (binary) regresyon analizi ile stepwise yöntemi ile değerlendirilmiştir. Lojistik regresyon analizine bağımlı değişken olarak ÇDÖ kesme puanı dikkate alınarak, ÇDÖ<19 (s=401, %63) ve ÇDÖ≥19 (s=234, %37) grupları eklenmiştir. İstatistiksel anlamlılık değeri tüm analizlerde $p < 0.05$ ve $p < 0.001$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ölçümü ebeveyn ve arkadaş bağlanma ölçekleri için >0.8 olarak hesaplanmış ve iyi bulunmuştur. Bartlett küresellik testi sonucu da $p<0.001$ bulunmuş ve verilerin faktör analizine uygun olduğu görülmüştür. Ebeveyn ve arkadaş bağlanma ölçekleri ayrı olarak varimaks rotasyonu ile değerlendirilmiş, özdeğer grafiği incelendiğinde iki ölçeğin de tek faktörlü çözüme uygun olduğu görülmüştür. Tek faktörlü çözüm total varyansın, ebeveyn ölçeği için %45'ini, arkadaş ölçeği için %41'ini açıklamaktadır. Faktör yükleri incelendiğinde, ebeveyn bağlanma ölçeğinde faktör yükleri 0.514 (madde 18) ile 0.718 arasında (madde 7); arkadaş bağlanma ölçeğinde ise 0.538 (madde 7) ile 0.693 (madde 19) arasında değişmektedir. EABE-G'nin ebeveyn ve arkadaş bağlanma ölçeklerinin içsel tutarlılığı değerlendirildiğinde, ikisinin de Cronbach alfa değeri 0.889 olarak bulunmuştur. Ebeveyn bağlanma ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi sonrası, uyum indeksleri $\chi^2/sd=3.18$, GFI: 0.911, AGFI: 0.900, CFI: 0.924, RMSEA: 0.074 ve RMR: 0.032 olarak bulunmuştur. Arkadaş bağlanma ölçeğinin uyum indeksleri $\chi^2/sd=2.96$, GFI: 0.903, AGFI: 0.909, CFI: 0.901, RMSEA: 0.075 ve RMR: 0.044 olarak bulunmuştur. Ebeveyn ve arkadaş bağlanma ölçeklerinin test-tekrar test korelasyon katsayıları sırasıyla 0.968 ve 0.948 hesaplanmış

ve güçlü bulunmuştur ($p<0.001$). Ebeveyn ve arkadaş bağlanma ölçeklerinin Cronbach alfa değerleri, uyum indeksleri ve test-tekrar test korelasyon katsayıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. EABE-G'nin Cronbach alfa değerleri, test-tekrar test korelasyon katsayıları ve doğrulayıcı faktör analizi indeks değerleri

Uyum indeksleri	EB	AB
Cronbach alfa	0.889	0.889
Test-tekrar test korelasyonları (r)	0.968**	0.948**
χ^2/sd	3.180	2.956
GFI	0.911	0.903
AGFI	0.900	0.909
CFI	0.924	0.901
RMSEA	0.074	0.075
RMR	0.032	0.044

EABE-G: Ebeveyn ve arkadaşlara bağlanma envanteri gözden geçirilmiş form; EB: Ebeveyn bağlanma; AB: Arkadaş bağlanma; **: $p<0.001$

EABE-G ebeveyn ve arkadaş bağlanma toplam puanları erkekler ve kadınlar arasında anlamlı olarak farklılaşmamaktadır ($p>0.05$). Cinsiyete göre depresyon puanları ortalamasına bakıldığında erkeklerin depresyon puanı ortalaması kadınların ortalamasına göre anlamlı olarak

Tablo 2. Cinsiyetler arasında EABE-G, ÇDÖ puanlarının ve yaşın karşılaştırılması

	Erkek	Kadın	t	p
Yaş	15.91±11.10	15.94±1.24	-9.18	0.11
EB	64.85±9.11	64.37±9.63	0.53	0.60
AB	62.53±8.64	63.47±8.12	-1.10	0.27
ÇDÖ	17.42±8.19	15.77±7.30	189.33	0.04

EABE-G: Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Gözden Geçirilmiş Form; EB: Ebeveyn bağlanma; AB: Arkadaş bağlanma; ÇDÖ: Çocuklar için Depresyon Ölçeği

yüksek bulunmuştur ($p=0.04$). Erkek ve kadınların ebeveyn ve arkadaş bağlanma, ÇDÖ puan ortalamaları ve istatistiksel karşılaştırmaları Tablo 2'de sunulmuştur.

EABE-G ebeveyn ($r=-0.255$) ve arkadaş bağlanma ($r=-0.183$) puanları ile ÇDÖ puanları arasında negatif yönde anlamlı korelasyon bulunmuştur ($p<0.001$) (Tablo 3). Lojistik regresyon analizinde ikili gruplar, ÇDÖ kesme puanı dikkate alınarak, $\text{ÇDÖ} \geq 19$ olanlar ve <19 olanlar olarak ayrılmıştır. İkili lojistik regresyon analizi sonuç-

ları, yaş ($\text{o.r}=0.815$, $p=0.002$) ebeveyn ($\text{OR}=0.952$, $p<0.001$) ve arkadaş bağlanma ($\text{OR}=0.955$, $p<0.001$) düzeyinin depresyonu anlamlı ölçüde yordadığını göstermektedir. Cinsiyetin ise depresyonu anlamlı ölçüde yordamadığı görülmüştür ($p>0.05$) (Tablo 4).

TARTIŞMA

Bu araştırmada Türkçe EABE-G'nin, 15-17 yaş örnekleminde psikometrik özellikleri ince-

Tablo 3. ÇDÖ ve EABE-G arasındaki korelasyonlar

	ÇDÖ	EB	AB
ÇDÖ	-	-0.255**	
EB	-0.255**	-	122*
AB	-0.183**	122*	-

Pearson momentler çarpımı korelasyon testi; EABE-G: Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Gözden Geçirilmiş Form; EB: Ebeveyn bağlanma; AB: Arkadaş bağlanma; ÇDÖ: Çocuklar için Depresyon Ölçeği

lenmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde varimax dönüştürme yöntemi sonucunda özdeğeri 1'den büyük tek faktör bulunmuştur. Bunun sonucu olarak EABE-G ebeveyn ve arkadaş ölçeklerinin tek faktörlü çözüme uygun olduğu görülmüş ve özgün ölçekte bulunan iletişim, güven ve yabancılaşma alt boyutları Türkçe EABE-G'de görülmemiştir. Faktör yükleri >0.3 hesaplanmış ve yeterli bulunmuştur. EABE-G'nin ebeveyn ve arkadaş bağlanma ölçeklerinin Cronbach alfa katsayısı ile hesaplanan içsel tutarlılığının güçlü olduğu görülmüştür. EABE-G'nin ebeveyn ve

Tablo 4. Ebeveyn ve arkadaş bağlanma düzeyi, cinsiyet ve yaşın depresyon gelişimi üzerinde etkisi

Bağımlı değişken: ÇDÖ<19, ÇDÖ≥19	B	S.H.	Wald	p	OR	%95 GA
1. basamak						
Sabit	8.91	1.57	32.03	<0.001	7412.39	
Cinsiyet	0.10	0.23	0.20	0.67	1.11	0.711-1.719
Yaş	-0.20	0.74	7.61	0.01	0.86	0.705-0.943
EB	-0.05	0.01	26.61	<0.001	0.95	0.934-0.970
AB	-0.05	0.01	17.53	<0.001	0.96	0.935-0.976
2. basamak						
Sabit	9.12	1.51	36.63	<0.001	9120.311	
Yaş	-0.22	0.70	9.47	0.002	0.807	0.703-0.925
EB	-0.49	0.10	26.50	<0.001	0.952	0.934-0.970
AB	-0.46	0.11	17.70	<0.001	0.955	0.935-0.976

İkili lojistik (binary) regresyon analizi, stepwise; EB: Ebeveyn bağlanma; AB: Arkadaş bağlanma; ÇDÖ: Çocuklar için Depresyon Ölçeği; OR: Odd's ratio; GA: Güven aralığı

arkadaş ölçeklerinin uyum indeksleri de hesaplanmış ve Hu ve Bentler'in ölçütlerine göre²⁰ kabul edilebilir aralıkta bulunmuştur. Analiz sonuçları, doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan uyum istatistikleri, modelin katılımcılardan toplanan gerçek verilerle kabul edilebilir düzeyde uyumlu olduğunu göstermektedir. Bu durum ölçeğin daha önce belirlenen faktör yapısına göre iyi uyum gösterdiğine işaret etmektedir. Test-tekrar test korelasyonlarının da güçlü olması EABE-G'nin farklı zamanlarda benzer sonuçlar verdiğini göstermektedir. Bu bilgiler EABE-G'nin 15-17 yaşları arasına denk gelen orta ergenlik dönemi popülasyonunda²¹ geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Çalışmamızda cinsiyet, yaş, ebeveyn ve arkadaş bağlanma kalitesinin ergenlik depresyonu yordama gücü değerlendirilmiş ve de ebeveyn ve arkadaşlara bağlanma sorunlarının depresyon riskini artırdığı bulunmuştur. Sonuçlarımıza göre yaş depresyon için yordayıcı bir faktör olarak görülürken, beklentilerimizden farklı olarak cinsiyet

değişkeni depresyonu yordamamaktadır. Ergenlik döneminde depresyonun kadınlarda daha sık olduğunu bildiren çalışmaların yanında,²² bizim sonuçlarımızla uyumlu olarak özellikle geç ergenlik depresyonunda cinsiyetin anlamlı bir etkisi olmadığını bildiren çalışmalar da vardır.²³ Çalışmamız geç ergenlik döneminde olan katılımcılarla yürütülmüştür. Farklı sonuçlar çalışılan örneklem grubunun yaş aralığının farklı olması ile ilişkili olabilir. Bu sonuçlar, ergenlikte cinsiyet ile depresyon arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılması için ileri araştırmalar gerektirdiğini göstermektedir. Lewinsohn ve arkadaşlarının²⁴ sonuçları ile uyumlu olarak, çalışmamızda ergenlik döneminde yaşın depresyonu yordayıcı bir değişken olduğu görülmüştür.

Anne ve baba ile özellikle erken dönemde kurulan ilişkinin kalitesi, bireyin kendisine ilişkin değerlilik hissinin gelişmesinde önemli role sahiptir.²⁵ Erken dönemden getirilen bağlanma kalitesi ve ilişkili ruhsal yapı, yaşamın ileriki dönemleri için temel oluşturmaktadır. İlerikidönemde dene-

yimlenen stresli yaşam olayları, güvensiz bağlanma stili geliştiren bireyde depresyon gibi duygudurum bozukluklarına yatkınlığı artırabilir.⁶ Bu nedenle EABE-G ebeveyn ve arkadaş bağlanma puanlarının, ergenlerde depresyon ile ilişkili olacağı hipotez edilmiştir. Bu ilişkide, bağlanma kalitesinin değerlilik hissi ile ilişkisinin rol oynayabileceği düşünülmektedir. Çalışmamızın sonuçları bu bilgilerle uyumlu şekilde bağlanma kalitesinin depresyonu negatif yönde öngördüğünü göstermiştir. Bu sonuç, EABE-G'nin depresyon gibi ruhsal patolojilerin gelişim süreçlerinin daha iyi anlaşılmasında kullanılabileceğini düşündürmektedir. Erken çocukluk dönem ilişkileri üzerinde şekillenen güvenli bağlanma stili, bireyin güçlü kendilik algısı ve sosyal çevre ile sağlıklı ilişkileri için yaşam boyu kritik öneme sahip olsa da, ergenlik döneminde de bağlanmanın yaşam olaylarının etkisi ile şekillenmeye devam edebileceği gözden kaçırılmamalıdır.²⁶ Bu nedenle depresif belirtiler ile başvuran ergenlerde, bağlanma kalitesinin değerlendirilmesinin, depresyonun gelişim nedenleri hakkında bilgi almanın yanı sıra, güvensiz bağlanma ve eşlik eden değersizlik hissi ile ilgili terapötik müdahalelerin planlanmasında önemli olabileceğini düşünmekteyiz.

Türkiye'de EABE Kısa Formunun anne ve baba bağlanma ölçeklerinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Günaydın ve arkadaşları¹⁶ tarafından yapılmıştır. Arkadaş bağlanma ölçeğinin ise psikometrik özellikleri yeterli bulunmamıştır.¹⁶ Günaydın ve arkadaşları¹⁶ EABE'nin tek faktörlü çözüme uygun olduğunu bildirmişlerdir. Araştırmamızda kullanılan EABE-G'nin tek faktörlü çözümü, Günaydın ve arkadaşlarının¹⁶ sonuçları ile uyumludur. Bu sonuçlar orijinal EABE-G'de bulunan güven, iletişim ve yabancılaşma alt boyutlarının Türk ergen örnekleminde görülmediğini ortaya koymaktadır. Ergenlik dönemi, bireyin çocukluktan erişkinliğe geçiş sırasında kendisine yeni roller edindiği, ilgi alanlarının ve toplumsal ilişkilerinin şekillendiği bir dönemdir. Fiziksel değişimin yanında, bilişsel ve ruhsal-toplumsal değişimin sonucu olarak, ergenlik dönemi normal gidişi içinde stresli dönemlere ve duygusal dalgalanmalara açık olunan bir dönemdir.²⁷ Arkadaşlık ilişkileri bu duygusal dalgalanmalara açık olunan dönemde oldukça önemli bir rol üstlenmektedir. Sağlıklı arkadaş gruplarına dahil olmak ergeninde depresyon, kaygı bozuklukları, davranım bozuklukları, bağımlılık gibi çok sayıda ruhsal bozukluktan koruyabilmektedir.²⁸⁻³¹ Araştırmamızda arkadaş bağlanma kalitesinin depresyon ile negatif yönde ilişkisi olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde, bu beklentileri-

mizle uyumlu bir durumdur.

Çalışmamız sınırlılıkları ile birlikte yorumlanmalıdır. Özgün EABE-G'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının 9-15 yaş arası çocuk ve ergenler üzerinde yapılmasına rağmen, özgün EABE-G'nin, ölçeği geliştiren yazarların çalışmaları dahil,³² 18 yaşına kadar olan ergenlerde kullanıldığı çalışmalar vardır. İtalyan örnekleminde IPPA-R geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 13-18 yaş,³³ Çin örnekleminde IPPA-R geçerlilik ve güvenilirlik çalışması ise lise örneklemini kapsamaktadır.³⁴ Örnekleminiz 15-17 yaşlarını kapsamaktadır, bu EABE-G'nin farklı yaş gruplarındaki çocuk ve ergenlerde kullanımını sınırlamaktadır. Bu durum milli eğitim müdürlüğü ve okul müdürlüklerinden elde edilen izinlerin lise öğrencilerini kapsamaması nedeni ile oluşmuştur. Çalışmamızın diğer bir sınırlılığı, ölçeklerin tamamının özbidirim ölçekleri olmasıdır. Bu nedenle ergenlerin yalnız öznel değerlendirmeleri çalışma sonuçlarına yansımıştır. Yapılandırılmış klinik değerlendirme çalışmaları, bağlanma ve depresyon ilişkisine ilişkin bilgilerimize önemli katkılar yapabilir. Ek olarak araştırmamızda ebeveyn ve arkadaş bağlanma kalitesi ile depresyon ilişkisi değerlendirilmiştir. Türkiye'de ileriki araştırmalarda EABE-G'nin anksiyete bozuklukları, davranım bozuklukları, yeme bozukluğu, bağımlılık gibi araştırmalarda kullanılabilmesi, bağlanma ve ruhsal bozuklukların ilişkisini daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir.

Bu sınırlılıklara karşın, ergen popülasyonunda az sayıda bağlanma ölçeği bulunduğu göz önüne alındığında, güncel ve tüm dünyada kullanılan EABE-G'nin Türkiye'deki 15-17 yaşları arasındaki ergen örnekleminde geçerli ve güvenilir olduğunu göstermesi açısından çalışmamızın önemli olduğunu düşünmekteyiz. Çalışmamızda ebeveyn bağlanma ölçeğinin yanı sıra, arkadaş bağlanma ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğu gösterilmiştir. Günaydın ve arkadaşlarının¹⁶ çalışmasında EABE arkadaş bağlanma bölümünün psikometrik özellikleri yeterli bulunmamıştır. Ülkemizde arkadaş bağlanma değerlendirmesinde ergenler için 23 maddeden oluşan arkadaş bağlanma değerlendirme ölçeği kullanılmaktadır.³⁵ EABE-G arkadaş bağlanma bölümü ise 25 maddeden oluşmaktadır. Arkadaş bağlanma ölçeğinden farklı olarak, EABE-G güvenli, kaçınan ve korkulu/kararsız bağlanma boyutlarını değil, toplam bağlanma kalitesini göstermektedir. EABE-G, bağlanma kalitesini değerlendiren güncel ve yaygın olarak kullanılan bir ölçek olarak, ülkemizde ilk defa 15-17 yaşları arasındaki ergenlerde ebeveyn ve arkadaş bağlanma

kalitesini bir arada değerlendirme fırsatı sunmaktadır. Ergenlik döneminde ebeveyn ve arkadaş ilişkilerinin ruhsal iyilik durumu üzerinde ne kadar önemli olduğu göz önüne alındığında,

ebeveyn ve arkadaş bağlanma özelliklerini aynı anda değerlendiren EABE-G'nin geçerlilik ve güvenilirliğinin gösterilmesinin önemi daha iyi anlaşılabilir.

Yazarların katkıları: M.Y: Konuyu bulma, planlama, araştırmanın yürütülmesi, istatistik, makale yazımı; N.Y: Konuyu bulma, planlama, araştırmanın yürütülmesi, istatistik; B.G.Y: planlama, araştırmanın yürütülmesi, istatistik, makale yazımı

KAYNAKLAR

1. Bowlby J. *Attachment and Loss: Vol. I Attachment*. New York: Basic Books; 1969.
2. Ainsworth MDS, Bell SM. Attachment, exploration, and separation. illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child Dev* 1970; 41:49-67.
3. Kisssgen R, Franke S. An attachment research perspective on ADHD. *Neuropsychiatr* 2016; 30:63-68.
4. Wissink IB, Colonnese C, Stams GJ, Hoeve M, Asscher JJ, Noom MJ, et al. Validity and reliability of the attachment insecurity screening inventory (AISI) 2-5 years. *Child Indic Res* 2016; 9:533-550.
5. Yurgelun-Todd D. Emotional and cognitive changes during adolescence. *Curr Opin Neurobiol* 2007; 17:251-257.
6. Lee A, Hankin BL. Insecure attachment, dysfunctional attitudes, and low self-esteem predicting prospective symptoms of depression and anxiety during adolescence. *J Clin Child Adolesc Psychol* 2009; 38:219-231.
7. Allen JP, Moore C, Kupeminc G, Bell K. Attachment and adolescent psychosocial functioning. *Child Dev* 1998; 69:1406-1419.
8. Adam KS, Sheldon-Keller AE, West M. Attachment organization and history of suicidal behavior in clinical adolescents. *J Consult Clin Psychol* 1996; 64:264-272.
9. Glazebrook K, Townsend E, Sayal K. The role of attachment style in predicting repetition of adolescent self-harm: a longitudinal study. *Suicide Life Threat Behav* 2015; 45:664-678.
10. Schindler A, Thomasius R, Sack PM, Gemeinhardt B, Küstner U, Eckert J. Attachment and substance use disorders: a review of the literature and a study in drug dependent adolescents. *Attach Hum Dev* 2005; 7:207-228.
11. Bolat N, Yavuz M, Eliaçık K, Zorlu A. The relationships between problematic internet use, alexithymia levels and attachment characteristics in a sample of adolescents in a high school, Turkey. *Psychol Health Med* 2018; 23:604-611.
12. Lyons-Ruth K. Dissociation and the parent-infant dialogue: a longitudinal perspective from attachment research. *J Am Psychoanal Assoc* 2003; 51:883-911.
13. Gander M, Sevecke K, Buchheim A. Eating disorders in adolescence: attachment issues from a developmental perspective. *Front Psychol* 2015; 10:1136.
14. Armsden GC, Greenberg MT. The inventory of parent and peer attachment: individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *J Youth Adolesc* 1987;16:427-454.
15. Raja SN, McGee R, Stanton WR. Perceived attachments to parents and peers and psychological wellbeing in adolescence. *J Youth Adolesc* 1992; 21:471-485.
16. Gunaydın G, Selçuk E, Sümer N, Uysal A. The psychometric evaluation of a short form of inventory of parent and peer attachment. *Türk J Psychol* 2005; 8:13-23.
17. Gullone E, Robinson K. The Inventory of Parent and Peer Attachment-Revised (IPPA-R) for children: A psychometric investigation. *Clin Psychol Psychother* 2005; 12:67-79.
18. Kovacs M. Rating scales to assess depression in school-aged children. *Acta Paedopsychiatr* 1980; 46:305-315.
19. Öy B. Çocuklar için depresyon ölçeği: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Derg* 1991; 2:132-136.
20. Hu L, Bentler PM. Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Struct Equ Modeling* 1999; 6:1-55.
21. Ziv A, Boulet JR, Slap GB. Utilization of physician offices by adolescents in the United States. *Pediatrics* 1999; 104:35-42.
22. Essau CA, Lewinsohn PM, Seeley JR, Sasagawa S. Gender differences in the developmental course of depression. *J Affect Disord* 2010; 127:185-190.
23. Cohen P, Cohen J, Kasen S, Velez CN, Hartmark C, Johnson J. An epidemiological study of disorders in late childhood and adolescence--I. Age- and gender-specific prevalence. *J Child Psychol Psychiatry* 1993; 34:851-867.

24. Lewinsohn PM, Rohde P, Seeley JR. Major depressive disorder in older adolescents: prevalence, risk factors, and clinical implications. *Clin Psychol Rev* 1998; 18:765-794.
25. Laible DJ, Carlo G. The differential relations of maternal and paternal support and control to adolescent social competence, self-worth, and sympathy. *J Adolesc Res* 2004; 19:759-782.
26. Hamilton CE. Continuity and discontinuity of attachment from infancy through adolescence. *Child Dev* 2000; 71:690-694.
27. Arnett JJ. Adolescent storm and stress, reconsidered. *Am Psychol* 1999; 54:317-326.
28. Duncan SC, Duncan TE, Strycker LA. Risk and protective factors influencing adolescent problem behavior: a multivariate latent growth curve analysis. *Ann Behav Med* 2000; 22:103-109.
29. La Greca AM, Moore HH. Adolescent peer relations, friendships, and romantic relationships: Do they predict social anxiety and depression? *J Clin Child Adolesc Psychol* 2005; 34:49-61.
30. Herman-Stahl M, Petersen AC. The protective role of coping and social resources for depressive symptoms among young adolescents. *J Youth Adolesc* 1996; 25:733-753.
31. Barrett AE, Turner RJ. Family structure and substance use problems in adolescence and early adulthood: examining explanations for the relationship. *Addiction* 2006; 101:109-120.
32. Gresham D, Gullone E. Emotion regulation strategy use in children and adolescents: the explanatory roles of personality and attachment. *Pers Individ Diff* 2012; 52:616-621.
33. Pace CS, San Martini P, Zavattini, GC. The factor structure of the Inventory of Parent and Peer Attachment (IPPA): A survey of Italian adolescents. *Pers Individ Diff* 2011; 51:83-88.
34. Zhang YL, Zhang YL, Zhang YX, Wang JL, Huang CY. Reliability and validity of Chinese version of revised inventory of parent and peer attachment in junior students. *Chin Ment Health J* 2011; 25:66-70.
35. Ercan H. Ergenler için arkadaşla bağlanma ölçeğinin psikometrik özellikleri ve uyarlama çalışması. *JASSS* 2015; 38:227-240.